

Praćenje suđenja za ratne zločine - Jamstvo procesa suočavanja s prošlošću i održivosti pravosudnih reformi u Hrvatskoj

Osijek, Zagreb, 8. svibnja 2014.

Dvotjedni izvještaj o suđenjima za ratne zločine

Potvrđena presuda za ratne zločine u crnogorskom logoru Morinj

Krajem travnja objavljeno je da je Apelacioni sud Crne Gore odbio žalbe tužiteljstva i branitelja okrivljenih te potvrdio presudu Višeg suda u Podgorici od 31. srpnja 2013. godine kojom su četvorica bivših pripadnika nekadašnje JNA u trećem (drugom ponovljenom) postupku osuđeni za ratni zločin počinjen zlostavljanjem hrvatskih civila i ratnih zarobljenika u crnogorskom logoru Morinj.

Kazne na koje su osuđeni niže su od minimuma propisanog za kaznena djela za koja ih se tereti. Tako je Ivo Menzalin osuđen na 4, Špiro Lučić i Boro Gligić na po 3, a Ivo Gojnić na 2 godine zatvora. U istom predmetu ranije su Mladen Govedarica i Zlatko Tarle pravomoćno oslobođeni optužbe.

Ovaj postupak bivši logoraši otprije smatraju pravosudnom farsom. Nakon prvostupanjske presude je Akcija za ljudska prava, crnogorska organizacija civilnog društva koja je monitorirala postupak, kritizirala prenisko odmjerene kazne te propust pravosudnih vlasti Crne Gore da zločine u logoru Morinj tretiraju kao organizirani sistem zlostavljanja zatvorenika, zbog čega nisu niti optužene osobe koje su bile nadređene neposrednim počiniteljima zločina.

Logor Morinj formirala je bivša JNA. Prema presudi, od listopada 1991. do kolovoza 1992. godine ondje je bilo zatvoreno i zlostavljano više od 160 Hrvata, među kojima velik broj civila dovedenih s dubrovačke bojišnice.

Ovo je jedini postupak koji je crnogorsko pravosuđe pokrenulo za ratne zločine počinjene nad hrvatskih civilima ili ratnih zarobljenicima. Niti jedan postupak crnogorsko pravosuđe nije pokrenulo niti zbog granatiranja Dubrovnika i brojnih okolnih mjesta.

Pripadnik srpskih postrojbi oslobođen optužbe za usmrćenje jednog civila neposredno nakon pada Vukovara

Dana 30. travnja 2014. godine Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku zbog nedostatka dokaza oslobodilo je bivšeg pripadnika srpskih paravojnih formacija Milana Đekića optužbe da je 19. studenoga 1991. godine u Vukovaru, na Olajnici, „*nakon što je Aleksandar Laba kod autobusnog kolodvora izdvojen iz kolone zarobljenih civila, zajedno s drugim nepoznatim pripadnicima paravojnih postrojbi, dok su vodili Aleksandra Labu u njega ispalio rafal iz automatske puške, te ga usmrtio*“, pa da je time počinio krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH.

Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku podiglo je optužnicu 18. veljače 2013. godine. Glavna rasprava pred Županijskim sudom u Osijeku započela je 3. lipnja 2013. godine. Opt. Đekić se za vrijeme trajanja postupka nalazio u istražnom zatvoru.

Na rekonstrukciji događaja u Medačkom džepu svjedok pod pritiskom savjesti priznao da je usmrtio staricu

Dana 15. travnja 2014. godine, na rekonstrukciji događaja u kaznenom postupku koji se vodi protiv Velibora Šolaje zbog ratnog zločina počinjenog u rujnu 1993. godine ubojstvom jedne starice u mjestu Čitluk, na području Medačkog džepa, bivši pripadnik HV-a Josip Mršić, pozvan na rekonstrukciju događaja kao svjedok, pod pritiskom savjesti priznao je da je on ustrijelio staricu zbog čijeg se ubojstva sudi njegovom suborcju Šolaji. Kod priznanja je ostao i nakon što je upozoren da time podliježe kaznenoj odgovornosti, izvijestila je novinska agencija Hina.¹

Ranije je, na glavnoj raspravi održanoj početkom listopada 2013. godine, Mršić tvrdio da je kao zapovjednik transporterata 9. gardijske brigade HV-a sa svojim suborcima kroz Čitluk prošao ne zadržavši se.

Na glavnoj raspravi koja je održana 6. svibnja, nakon uvodno spomenute rekonstrukcije, Mršić je inkriminirao sebe, ali je teretio i optuženika. Događaj je ovako opisao: „Kad sam izveo ženu van iz podruma pustio sam joj ruku, okrenula se, pogledala me keseći se i tada sam ispalio hitac iz pištolja prema njenom tijelu. Nije pala, ostala je na nogama. Šolaja je onda s udaljenosti od nekih metar i pol, meni s lijeve strane, ispalio u staricu kratki rafal uslijed čega je ona pala“.

Tijekom istrage i glavne rasprave okrivljenog Šolaju direktno je teretio svjedok Samir Kulašić. Tako je na glavnoj raspravi izjavio: „Netko od mojih suboraca, ne znam mu ime, bacio je bombu u kuću u koju su netom prije ušle dvije žene starije životne dobi. Potom je jedna od njih izvedena van dok je za drugu utvrđeno da je mrtva. Vidio sam optuženog Velibora Šolaju da iz futrole za pojasom vadi pištolj „Luger“ i puca u staricu koja se trznula nakon što je bila pogođena. Bilo nas je oko 15 - 20, neposredno uz mene događaj su promatrali Damir Relić i Grozdan Vučak.“

Tijekom dokaznog postupka nekoliko svjedoka potkrijepilo je izjavu Samira Kulašića da je opt. Šolaja posjedovao pištolj kojim je, po Kulašićevoj tvrdnji, ubio staricu.

Nenad Škare, branitelj okrivljenog Šolaje, u uvodnom govoru tvrdio je da svjedok Samir Kulašić ne govori istinu, a da je na neistinit iskaz motiviran time jer smatra da ga je okrivljeni Šolaja spriječio u napredovanju u vojnoj karijeri.

Na raspravi održanoj 6. svibnja ponovno su svjedočili i Samir Kulašić te Damir Relić, koji je ranije tvrdio da mu nije poznato tko je ubio staricu. Kulašić je potvrdio prijašnji iskaz, navodeći da je u staricu iz „Lugera“ pucao optuženi Šolaja, dok je Relić sada naveo da je staricu ubio Mršić.

Procesuiranje zločina počinjenih u Medačkom džepu

Za zločine koje su hrvatske postrojbe počinile u Medačkom džepu u rujnu 1993. godine haško tužiteljstvo optužilo je generale HV-a Janka Bobetka, Rahima Ademija i Mirka Norca. Bobetko je umro prije izručenja Haškom sudu, a postupak protiv Ademija i Norca Haški tribunal je prepustio hrvatskom pravosuđu, koje je Ademija oslobodilo optužbe, dok je Norca pravomoćno osudilo na 6 godina zatvora zbog zločina počinjenih u zoni odgovornosti HV-a.²

Zbog zločina počinjenih u Medačkom džepu u ožujku 2012. godine uhićeno je pet osoba. Trojica osumnjičenika ubrzo su puštena, dok je kazneni postupak pokrenut protiv ranije spomenutog Šolaje te Josipa Krmptića. Krmptića, zapovjednika izviđačke satnije 9. gardijske brigade, tereti se zbog nesprječavanja strijeljanja četvorice neidentificiranih vojnika tzv. Vojske RSK te zapovijedi za paljenje i rušenje kuća stanovništva srpske nacionalnosti. Postupak protiv njega vodi se odvojeno od postupka protiv Šolaje, a također je u fazi glavne rasprave.

Za zločine počinjene u Medačkom džepu u zoni odgovornosti Specijalne policije MUP-a RH, gdje je usmrćena većina žrtava zločina počinjenih tijekom i neposredno nakon operacije „Džep '93“, do danas nitko nije odgovarao.³

¹ Monitori naših triju organizacija nisu prisustvovali navedenoj rekonstrukciji.

² Tijekom postupka koji se vodio protiv Ademija i Norca svjedoci su Šolaju opisali kao ubojicu te ratnog profitera koji je od pokradene imovine na području Medačkog džepa dnevno znao uprihoditi po nekoliko tisuća tadašnjih njemačkih maraka.

³ U mjesecima nakon operacije hrvatska strana i UNPROFOR srpskoj su strani predali 76 tijela žrtava, od čega veći broj civila.

Novi val predmeta u kojima je Europski sud za ljudska prava komunicirao s Vladom RH zbog povrede prava na život radi neprovođenja djelotvornih istraga o usmrćenju civila tijekom Domovinskog rata

Od 8. do 10. travnja 2014. godine Europski sud za ljudska prava (ESLJP) je u 17 predmeta, u kojima su srodnici usmrćenih civila tijekom Domovinskog rata pokrenuli postupke pred ESLJP, pokrenuo komunikaciju s Vladom RH s osnovnim pitanjem je li u navedenim predmetima došlo do povrede prava na život, zbog nedjelotvornog istraživanja počinjenih zločina.

U nekim od predmeta sporno je da li je došlo i do povrede prava na pravično suđenje, prava na djelotvorni pravni lijek, diskriminacije te pogrešne primjene zakona o oprost.

U sličnim predmetima ESLJP već je donio dvije presude (Jularić protiv RH, Zahtjev br. 20106/06, Skendžić i Krznarić protiv RH, Zahtjev br. 1612/08, presude od 20. siječnja 2011. godine) te je za očekivati da će slijediti svoju praksu.

Godinama se zalažemo da se pitanja i problemi svih civilnih žrtava rata riješe unutar Republike Hrvatske na načelima društvene solidarnosti te pravednog i brzog obeštećenja, neovisno o tome jesu li počinitelji utvrđeni, kazneno progonjeni, oglašeni krivima ili dostupni hrvatskom pravosuđu.

Vlada RH hitno treba donijeti odluku kojom bi se na nedvojben način otpisali troškovi izgubljenih parnica svim tužiteljima/oštećenima koji nisu uspjeli ostvariti naknadu nematerijalne štete zbog smrti bliske osobe te donijeti *Nacionalni program i Zakon o osnivanju fonda za obeštećenje svih žrtava rata* kojima bi se naknada štete i razni drugi vidovi reparacija uredili u skladu s *Temeljnim načelima i smjernicama o pravu na pravni lijek i reparaciju za žrtve teških kršenja međunarodnih ljudskih prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava UN-a*.

Kako bi prekinula daljnju agoniju članova obitelji usmrćenih koji su pokrenuli parnice za naknadu nematerijalne štete, Vlada RH bi se trebala nagoditi s članovima obitelji žrtava, isplatiti im pravičnu odštetu i prekinuti njihovu daljnju viktimizaciju.

